

Рішення спеціалізованої вченої ради про присудження ступеня доктора філософії

Спеціалізована вчена рада ДФ 70.895.052 Хмельницького університету управління та права імені Леоніда Юзькова, м. Хмельницький, прийняла рішення про присудження **Галаш Альбіні Олександрівні** ступеня доктора філософії з галузі знань 08 Право за спеціальністю 081 Право на підставі прилюдного захисту дисертації – **«Усиновлення дітей громадянами України, які проживають за її межами та іноземцями».**

«06» липня 2024 року.

Галаш Альбіна Олександрівна, 1997 року народження, громадянка України. Освіта вища: У 2020 році закінчила Київський національний університет імені Тараса Шевченка, кваліфікація «Магістр».

На даний час є фізичною особою-підприємцем.

Аспірантка Хмельницького університету управління та права імені Леоніда Юзькова. Дисертацію виконано у Хмельницькому університеті управління та права імені Леоніда Юзькова, м. Хмельницький.

Науковий керівник: **ВАТРАС Володимир Антонович**, доктор юридичних наук, професор, професор кафедри цивільного права та процесу Хмельницького університету управління та права імені Леоніда Юзькова.

Здобувачка має 10 наукових публікацій, зокрема: три наукових статті в наукових фахових виданнях, визнаних МОН України, одна – в іноземному виданні, шість тез доповідей, оприлюднених на науково-практичних конференціях:

1. Соловей А. О. Особливості правового регулювання усиновлення дітей іноземцями за сімейним законодавством зарубіжних держав. *Науковий вісник Ужгородського національного університету. Серія Право*. 2022. Випуск 72. Частина 1. С. 161-165. URL: https://visnyk-juris-uzhnu.com/wp-content/uploads/2022/09/NVUzhNU_72_ch1.pdf.

2. Соловей А. О. Усиновлення дітей іноземцями за сімейним законодавством, що було чинним на українських землях протягом Х–XXI століть. *Університетські наукові записки*. 2022. № 4 (88). С. 30-38. URL: https://unz.univer.km.ua/article/view/88_30-38/330.

3. Соловей А. О. Усиновлення дітей іноземцями, які проживають за межами України: до питання про процесуальні особливості та правові наслідки. *Актуальні проблеми правознавства*. 2022. Випуск 3. С. 125-129. URL: <http://app.wunu.edu.ua/wp-content/uploads/2022/06/3-2022.pdf>.

4. Соловей А. О. Особливості провадження діяльності з усиновлення дітей,

які перебувають за кордоном в умовах воєнного стану. *KELM (Knowledge, Education, Law, Management)*. 2022. № 8 (52). С. 268-272. URL: <http://kelmczasopisma.com/ua/downloadfile/10065>.

5. Соловей А. О. Зарубіжний досвід здійснення усиновлення дітей іноземними громадянами. Збірник тез XXVI щорічної звітної наукової конференції науково-педагогічних працівників, докторантів та аспірантів Хмельницького

університету управління та права імені Леоніда Юзькова : *Управлінські та правові засади забезпечення розвитку України як європейської держави* (м. Хмельницький, 12 березня 2022 року). Хмельницький : Хмельницький університет управління та права імені Леоніда Юзькова, 2022. С. 48-49.

6. Соловей А. О. До питання про особливості визначення порядку усиновлення дитини – громадянина України іноземцем в правовій доктрині та законодавстві України. *Доктрина приватного права: традиції та сучасність: XX науково-практична конференція* (м. Харків, 22 лютого 2022 року). Харків, 2022. С. 478-481.

7. Соловей А. О. Усиновлення дітей іноземними громадянами в контексті імплементації правових актів Європейського Союзу та Ради Європи у законодавстві України. Міжнародна науково-практична конференція «*Правові, управлінські та економічні засади розбудови європейських цінностей в Україні*» (м. Хмельницький, 20 травня 2022 року). Хмельницький : Хмельницький університет управління та права імені Леоніда Юзькова, 2022. С. 94-97.

8. Соловей А. О. Правові основи здійснення нагляду за дотриманням прав дітей, усиновлених іноземцями. *Правові засади організації та здійснення публічної влади. V Міжнародна науково-практична інтернет-конференція, присвячена світлій пам'яті доктора юридичних наук, професора, академіка-засновника НАПрНУ, першого Голови Конституційного Суду України Леоніда Петровича Юзькова* (м. Хмельницький, 18 червня 2022 року). Хмельницький: Хмельницький університет управління та права імені Леоніда Юзькова, 2022. С. 350-352.

9. Соловей А. О. Процесуальні аспекти здійснення усиновлення дитини іноземцями та особами без громадянства. *Двадцять перші осінні юридичні читання: збірник тез Міжнародної наукової конференції, присвяченої 30-річчю Хмельницького університету управління та права імені Леоніда Юзькова* (м. Хмельницький, 6 жовтня 2022 року). Хмельницький: Хмельницький університет управління та права імені Леоніда Юзькова, 2022. С. 167-169.

10. Соловей А. О. Провадження діяльності з усиновлення дітей, які перебувають за кордоном в умовах воєнного стану: питання захисту сімейних прав та інтересів дитини. *Актуальні проблеми здійснення та захисту сімейних прав та інтересів: виклики війни: збірник тез всеукраїнського круглого столу* (м. Хмельницький, 25 листопада 2023 року). Хмельницький: Хмельницький університет управління та права імені Леоніда Юзькова, 2024. С. 102-106.

У дискусії взяли участь голова і члени спеціалізованої вченої ради:

Рецензентка – кандидатка юридичних наук, доцентка, доцентка кафедри цивільного права та процесу Хмельницького університету управління та права імені Леоніда Юзькова **Галина Володимирівна АНІКІНА**. Виступ позитивний із зауваженнями:

«1) Авторка аналізує зміст Гаазької конвенції про захист дітей та співробітництво в галузі міждержавного усиновлення від 29 травня 1993 року. Звертає увагу, що зазначений міжнародний нормативно-правовий акт передбачає можливість здійснення посередницької діяльності щодо міжнародного усиновлення на комерційній основі. Українське законодавство забороняє будь-яку комерційну діяльність у галузі усиновлення дітей. Однак

дисертантка не висловлює власного думки, щодо допустимості запровадження такого досвіду посередницької діяльності в сфері усиновлення у нашій державі (с. 69-71).

2) Досліджуючи колізійне регулювання правовідносин з усиновлення з іноземним елементом, здобувачка розглядає ст. 69 З У «Про міжнародне приватне право», яка є кумулятивною колізійною нормою. Ця норма вимагає дотримання законодавства одразу двох країн «особистого закону» усиновителя та «особистого закону» усиновленого. Варто було б також закцентувати увагу на правилах та проблематиці визначення «особистого закону» зазначених суб'єктів, а також проблем які виникають у зв'язку з застосуванням зазначено колізійної норми.

3) Потребує додаткового обґрунтування пропозиція щодо скасування усиновлення українських дітей, які усиновлені громадянами держав, які здійснюють сприяння державі-агресору та особами, які проживають на території таких держав (в даному контексті передусім авторка має на увазі такі держави як Республіка Білорусь, Ісламська Республіка Іран та Корейська Народно-демократична Республіка. У разі, якщо таке усиновлення було проведене, слід застосувати процедуру скасування усиновлення. На думку здобувачки таке усиновлення буде суперечити як інтересам дитини, так й інтересам держави (с. 132). Якщо усиновлення відбулось після початку повномасштабного вторгнення, а щодо держави-агресора – після початку дій, спрямованих на анексію Криму. Авторка вважає, після скасування усиновлення повинна відбуватись компенсація моральної шкоди усиновленим дітям, а також інші заходи відповідальності, пов'язані з подальшим позбавленням права на усиновлення (с.143-144).

4) Недостатньо обґрунтованою є пропозиція - покласти на усиновлювачів обов'язок подавати звіти щодо дотримання прав дитини після усиновлення не консульській установі, а суду в порядку судового контролю за виконанням судових рішень. На думку авторки, внаслідок розгляду звіту суб'єкта владних повноважень про виконання рішення суду, або в разі неподання такого звіту суддя своєю ухвалою може ініціювати питання про необхідність скасування усиновлення. Також здобувачка пропонує здійснення нагляду за дотриманням прав усиновлених дітей, у разі, якщо штат консульської установи є недостатнім для здійснення якісного виконання цього обов'язку, можуть бути передані за зверненням цієї установи Міністерству закордонних справ України (с. 179). Завантаженість зазначених органів є досить значною. Чи сприятимуть такі зміни якіснішому нагляду за дотримання прав дитини після усиновлення в іноземній державі залишається під питанням».

Рецензентка – кандидатка юридичних наук, доцентка, доцентка кафедри цивільного права та процесу Хмельницького університету управління та права імені Леоніда Юзькова **Ірина Леонідівна СЕРДЕЧНА**. Виступ позитивний із зауваженнями:

«1. Додаткового обґрунтування потребує пропозиція авторки передбачити можливість проведення знайомства осіб, які бажають усиновити дитину з дитиною в режимі відеоконференції. Виникає запитання чи можливо в такому

форматі об'єктивно з'ясувати відношення один до одного осіб, які бажають усиновити дитину та дитини.

2. Дискусійним та таким, що потребує додаткового обґрунтування є пропозиція авторки покласти на усиновлювачів обов'язок подавати звіти щодо дотримання прав дитини після усиновлення не консульській установі, а суду в порядку судового контролю за виконанням судових рішень.

3. Потребує розкриття питання, щодо суб'єктного складу учасників правовідносин, які виникають при усиновленні дітей громадянами України, які проживають за її межами та іноземцями, зокрема, цікавить підхід авторки щодо розуміння хто виступає учасником цих правовідносин та якими характеристиками вони наділені».

Офіційний опонент – доктор юридичних наук, професор, провідний науковий співробітник відділу проблем приватного права Науково-дослідного інституту приватного права і підприємництва ім. академіка Ф.Г. Бурчака **Микола Олексійович СТЕФАНЧУК**. Виступ позитивний із зауваженнями:

«1. У п. 7 наукової новизни здобувачка пропонує встановити обов'язок суду при врахуванні матеріального становища особи, яка бажає усиновити дитину відповідно до п. 1 ч. 1 ст. 224 Сімейного кодексу України забезпечити утримання усиновленої дитини її усиновлювачами в обсязі, не меншому за розмір мінімального рівня доходу на особу, встановленого для регіону країни постійного проживання заявників (або держави громадянської належності заявників або одного з них), за відсутності такого соціального стандарту – вобсязі, не меншому за розмір прожиткового мінімуму для дитини відповідного віку, передбачений законодавством України). В цьому аспекті виникає питання, яким чином суд повинен встановлювати таку відповідність та який документ має підтверджувати, що матеріальне становище особи дозволяє забезпечити утримання усиновленої дитини на належному рівні. Також виникає запитання, чи не доцільно встановити відповідний обов'язок щодо врахування матеріального становища особи, яка бажає усиновити дитину для забезпечення утримання усиновленої дитини в обсязі, не меншому за розмір мінімального рівня доходу на особу не тільки судом, а й консульською установою, що вирішує питання про можливість усиновлення дитини, яка проживає за межами України.

2. У п. 8 новизни авторка пропонує у справі про усиновлення дитини іноземцем або особою без громадянства передбачити обов'язкову участь представника консульської установи відповідної держави, у разі, якщо усиновлення здійснюється особами, які постійно проживають за межами України. У цьому аспекті виникає запитання, як здобувачка ставиться до можливості усиновлення дитини особами без громадянства (оскільки особи без громадянства на цей час не можуть бути усиновлювачами).

3. Позитивно оцінюючи пропозицію авторки у п. 9 наукової новизни щодо впровадження оскарження рішення консульської установи про усиновлення дитини у разі, якщо воно порушує права та інтереси усиновлювачів та усиновленої дитини. Авторка пропонує передбачити два порядки такого оскарження: адміністративний до Міністерства закордонних справ України та судовий – в порядку скасування усиновлення до відповідного

місцевого загального суду. В той же час, фактично при оскарженні рішення консульської установи про усиновлення дитини у разі, якщо воно порушує права та інтереси усиновлювачів та усиновленої дитини маємо по суті оскарження правового акту суб'єкта владних повноважень як протиправного.

Чи не доцільно було передбачити можливість оскарження рішення консульської установи про усиновлення дитини у разі, якщо воно порушує права та інтереси усиновлювачів та усиновленої дитини в порядку адміністративного судочинства.

4. Позитивно відзначаємо пропозицію авторки щодо розблокування міжнародного усиновлення на період правового режиму воєнного стану при збереженні обмежень для осіб, які проживають на території держави-агресора або держав, які здійснюють сприяння державі агресору, або іноземці, що є громадянами держави-агресора або однієї з держав, які здійснюють сприяння державі-агресору (п. 15 наукової новизни дисертації). Однак, ця пропозиція потребує уточнення: по-перше, чи це обмеження має стосуватися лише періоду правового режиму воєнного стану чи певного часового проміжку після його скасування; по-друге, невизначеним залишається поняття «держави, які здійснюють сприяння державі-агресору»; по-третє, чи відповідні обмеження на здійснення міжнародного усиновлення мають поширюватися на випадки усиновлення дітей особами, які хоч і не є громадянами держави-агресора або однієї з держав, які здійснюють сприяння державі-агресору, однак проживають на тимчасово окупованій території.

5. Поза увагою дисертантки залишилися процесуальні аспекти вирішення справи про усиновлення консульською установою, а саме питання процедури вирішення справи про усиновлення, вимог щодо присутності при вирішенні відповідної справи осіб, які подали заяву про усиновлення, дитини, яка усиновлюється, необхідності надання згоди дитиною, що усиновлюється на її усиновлення, згоди батьків дитини на її усиновлення, згоди закладу, в якому перебуває дитина, яка не має батьків тощо. Авторці слід детальніше обґрунтувати свою позицію щодо цього питання».

Офіційний опонент – доктор юридичних наук, професор, професор кафедри приватного права Київського національного економічного університету імені Вадима Гетьмана **Віталій Миколайович ЧЕРНЕГА**. Виступ позитивний із зауваженнями:

«1) Авторці варто було б докладно окреслити питання про здійснення провадження діяльності щодо усиновлення у правовідносинах, що передують вирішенню справи про усиновлення консульською установою, а також власне – процедуру вирішення справи про усиновлення консульською установою. На жаль, зазначені положення досліджені недостатньо, зокрема, в частині можливого вдосконалення норм, що врегульовують зазначені питання;

2) Додаткового обґрунтування потребують положення щодо впровадження обов'язку для суду під час врахування матеріального становища особи, яка бажає усиновити дитину відповідно до п. 1 ч. 1 ст. 224 Сімейного кодексу України забезпечити утримання усиновленої дитини її усиновлювачами в обсязі, не меншому за розмір мінімального рівня доходу на особу, встановленого для регіону країни постійного проживання заявників.

У цьому аспекті постають такі запитання: по-перше, щодо розкриття поняття «регіон країни постійного проживання заявників» – чи це поняття стосується федеративних держав та унітарних децентралізованих держав, де відповідні соціальні стандарти встановлюються не державною, а місцевою владою; по-друге, щодо власне доцільності оцінки матеріального становища особи, яка бажає усиновити дитину таким показником як мінімальний рівень доходу на особу, оскільки останній може не забезпечувати належний рівень утримання, а мати допоміжний характер, для вирахування розмірів пенсійних та соціальних виплат (як це має місце із розміром прожиткового мінімуму). Авторці слід докладно пояснити ці положення.

3) У п. 8 новизни авторка пропонує у справі про усиновлення дитини іноземцем або особою без громадянства передбачити обов'язкову участь представника консульської установи відповідної держави, у разі, якщо усиновлення здійснюється особами, які постійно проживають за межами України. У цьому аспекті здобувачці слід уточнити процесуальні аспекти залучення представника консульської установи до участі у справі про усиновлення, а також чи слід передбачити таку участь як обов'язкову лише у цій категорії справ, чи можливою є така участь у справах про визнання усиновлення недійсним або скасування усиновлення у разі, якщо рішення про усиновлення приймалося консульською установою.

4) Попри досить ґрунтовне дослідження міжнародного та європейського досвіду правового регулювання усиновлення дитини громадянами, які проживають за кордоном або іноземцями, поза увагою авторки залишилися питання про захист прав дітей, усиновлених громадянами держави-члена ЄС, які проживають за її межами, та іноземцями Європейським судом з прав людини та Судом Європейського Союзу. Дослідження такої судової практики дало б змогу якнайкраще окреслити питання про судовий контроль за дотриманням прав усиновлених дітей».

Голова ради – докторка юридичних наук, професорка, завідувачка кафедр цивільного права та процесу Хмельницького університету управління та права імені Леоніда Юзькова **Світлана Дмитрівна ГРИНЬКО**. Виступ позитивний без зауважень.

Результати голосування:

«За» 5 членів ради,
«Проти» НЕМАЄ.

На підставі результатів відкритого голосування спеціалізована вчена рада присуджує **Галаш Альбіні Олександрівні** ступінь доктора філософії з галузі знань 08 Право за спеціальністю 081 Право.

**Голова спеціалізованої
вченої ради ДФ 70.895.052**

Світлана ГРИНЬКО